

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2018. gada 12. aprīlī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos – Direktīva 2003/86/EK – 2. panta f) punkts – Jēdziens “nepilngadīgais bez pavadības” – 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts – Bēgļa tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem vecākiem – Bēglis, kas savas ieceļošanas dalībvalsts teritorijā un sava patvēruma pieteikuma iesniegšanas brīdī nav sasniedzis 18 gadu vecumu, bet kas ir pilngadīgs brīdī, kad tiek pieņemts lēmums, ar kuru viņam tiek piešķirts patvērums, un kad viņš iesniedz savu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos – Noteicošais datums, lai izvērtētu ieinteresētās personas “nepilngadīgā” statusu

Lieta C-550/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa, Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 26. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 31. oktobrī, tiesvedībā

A,

S

pret

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents), tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], K. Toadere [*C. Toader*], A. Prehala [*A. Prechal*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerālvokāts: Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretāre: M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 14. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- A un S vārdā – *N. C. Blomjous* un *S. Wierink*, *advocaten*,
- Nīderlandes valdības vārdā – *M. K. Bulterman*, *M. A. M. de Ree* un *M. H. S. Gijzen*, pārstāves,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

– Eiropas Komisijas vārdā – *C. Cattabriga* un *G. Wils*, pārstāvji,
noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2017. gada 26. oktobra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanas (OV 2003, L 251, 12. lpp.) 2. panta f) punktu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā, kurā *A* un *S*, Eritrejas pilsoņi, vēršas pret *staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (drošības un tieslietu valsts sekretārs, Nīderlande) (turpmāk tekstā – “valsts sekretārs”) par pēdējā minētā atteikumu piešķirt viņiem, kā arī trim viņu nepilngadīgiem dēliem pagaidu uzturēšanās atļauju saistībā ar ģimenes atkalapvienošanas ar viņu vecāko meitu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2003/86

- 3 Direktīvā 2003/86 ir paredzēti nosacījumi, ar kādiem ir īstenojamas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanas, kuras ir trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā.
- 4 Direktīvas 2003/86 preambulas 2., 4., 6. un 8.–10. apsvērums ir izteikts šādā redakcijā:

“(2) Pasākumi attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanas jānosaka saskaņā ar pienākumu aizsargāt ģimeni un ievērot ģimenes dzīves tiesības, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos. Šī direktīva ievēro pamattiesības un ņem vērā principus, kurus jo īpaši atzīst [1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas] 8. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību harta.

[..]

(4) Ģimeņu atkalapvienošanās ir līdzeklis, lai padarītu iespējamu ģimenes dzīvi. Veicinot trešo valstu pilsoņu integrāciju dalībvalstī, ģimeņu atkal apvienošana palīdz radīt kultūrsociālo stabilitāti, kas veicina arī ekonomisko un sociālo kohēziju – Kopienas pamatmērķi, kas noteikts līgumā.

[..]

(6) Lai aizsargātu ģimeni un nodibinātu vai saglabātu ģimenes dzīvi, pamatojoties uz vienotiem kritērijiem, jānosaka materiālie nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai.

[..]

(8) Īpaša uzmanība jāpievērš bēgļu situācijai, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ viņi bija spiesti pamest savu valsti un kuru dēļ viņi nevar dzīvot parastu dzīvi šajā valstī. Tādēļ jānosaka labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai.

- (9) Ģimenes atkalapvienošanās visos gadījumos attiecas uz kodolģimenes locekļiem, t.i., uz laulāto un nepilngadīgiem bērniem.
- (10) Dalībvalstīm ir tiesības lemt, vai tās atļauj ģimenes atkalapvienošanās attiecībā uz radniekiem augšupējā līnijā – pilngadīgi neprecējušies bērni, [..].”

5 Direktīvas 2003/86 2. pantā ir noteikts:

“Šajā direktīvā ir šādas definīcijas:

- a) “trešās valsts pilsonis” ir jebkura persona, kas nav Savienības pilsonis Līguma 17. panta 1. punkta izpratnē;
- b) “bēglis” ir trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kuram piešķirts bēgļa statuss 1951. gada 28. jūlija Ženēvas Konvencijas izpratnē attiecībā uz bēgļu stāvokli, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar 1967. gada 31. janvāra protokolu, kas parakstīts Ņujorkā;
- c) “apgādnieks” ir trešās valsts pilsonis, kas likumīgi uzturas dalībvalstī un iesniedz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanās, vai kura ģimenes locekļi iesniedz pieteikumu par atkalapvienošanās ar viņu;
- d) “ģimenes atkalapvienošanās” ir trešās valsts pilsoņa, kas likumīgi uzturas dalībvalstī, ģimenes locekļu ieceļošana un uzturēšanās šajā dalībvalstī, lai saglabātu ģimeni, neatkarīgi no tā, vai ģimenes attiecības rodas pirms vai pēc iedzīvotāja ieceļošanas šajā valstī;

[..]

- f) “nepilngadīgie bez pavadības” ir trešās valsts pilsoņi vai bezvalstnieki, kas ir jaunāki par astoņpadsmit gadiem, kuri ierodas dalībvalsts teritorijā un ko nepavada pieaugušais, kurš par tiem ir atbildīgs saskaņā ar tiesību aktiem vai paražām, un kamēr tos faktiski neuzrauga šāda persona, vai nepilngadīgie, kas ir palikuši bez pavadības pēc ieceļošanas dalībvalsts teritorijā.”

6 Direktīvas 2003/86 3. pantā ir paredzēts:

“1. Šo direktīvu piemēro, ja apgādniekam ir uzturēšanās atļauja, ko izsniegusi dalībvalsts uz vienu gadu vai ilgāk, kuram ir pamatotas cerības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja viņa vai viņas ģimenes locekļi ir trešo valstu pilsoņi jeb tiem ir cits statuss.

2. Šo direktīvu nepiemēro, ja apgādnieks:

- a) ir pieteicies bēgļa statusa saņemšanai, bet vēl nav pieņemts galīgais lēmums attiecībā uz viņa pieteikumu;
- b) ir atļauja par uzturēšanos dalībvalstī, pamatojoties uz pagaidu aizsardzību, vai ir pieteicies uz uzturēšanās atļauju ar šādu pamatojumu un gaida lēmumu par savu statusu;
- c) ir atļauja par uzturēšanos dalībvalstī, pamatojoties uz aizsardzības palīgveidu saskaņā ar starptautiskām saistībām, valsts tiesību aktiem vai dalībvalstu praksi, vai ir iesniedzis pieteikumu uzturēšanās atļaujai ar minēto pamatojumu un gaida lēmumu par savu statusu.

[..]

5. Šī direktīva neskar dalībvalstu iespējas pieņemt vai saglabāt labvēlīgākus noteikumus.”

7 Direktīvas 2003/86 4. panta 2. punktā ir noteikts:

Saskaņā ar šo direktīvu un ievērojot IV nodaļā izklāstītos noteikumus, dalībvalstis ar tiesību aktiem vai noteikumiem var atļaut šādu ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos:

- a) apgādnieka vai viņa vai viņas laulātā pirmās pakāpes radnieki taisnā augšupējā līnijā, ja tie ir atkarīgi no apgādnieka un nesaņem pienācīgu ģimenes atbalstu izcelsmes valstī;

[..].”

8 Direktīvas 2003/86 5. pantā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis paredz, vai apgādniekam vai viņa ģimenes locekļiem attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm nepieciešams iesniegt pieteikumu par ieceļošanu un uzturēšanos, lai īstenotu ģimenes atkalapvienošanās tiesības.

[..]

4. Personai, kas iesniegusi pieteikumu, dalībvalsts kompetentās iestādes pēc iespējas ātrāk sniedz rakstveida paziņojumu par lēmumu jebkurā gadījumā, bet ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc pieteikuma iesniegšanas datuma.

Izņēmuma gadījumos, kas saistīti ar pieteikuma izskatīšanas sarežģītību, pirmajā daļā minēto laika ierobežojumu var pagarināt.

Ja pieteikums ir noraidīts, jānorāda šāda lēmuma iemesli. Visas sekas, kas izriet no tā, ka lēmums nav pieņemts pirmajā daļā paredzētajā termiņā, nosaka atbilstošās dalībvalsts tiesību akti.

5. Izskatot pieteikumu, dalībvalstis pienācīgi izvērtē nepilngadīgo bērnu intereses.”

9 Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta ir paredzēts, ka dalībvalstis var pieprasīt personai, kas iesniegusi pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, nodrošināt pierādījumus, ka apgādniekam ir pajumte, apdrošināšana slimības gadījumiem un ienākumi, kas atbilst minētajā tiesību normā paredzētajām prasībām.

10 Direktīvas 2003/86 V nodaļā “Bēgļu ģimenes atkalapvienošanās” ir ietverti 9.–12. pants. Šīs direktīvas 9. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

“1. Šī nodaļa attiecas uz bēgļu, kurus atzīst dalībvalstis, ģimenes atkalapvienošanos.

2. Dalībvalstis var paredzēt šīs nodaļas piemērošanu bēgļiem, kuru ģimenes attiecības ir uzsāktas pirms ieceļošanas.”

11 Direktīvas 2003/86 10. pantā ir noteikts:

“1. Šīs direktīvas 4. pants attiecas uz ģimenes locekļu definīciju, izņemot to, ka tā 1. punkta trešā daļa neattiecas uz bēgļu bērniem.

2. Dalībvalstis var atļaut ģimenes atkalapvienošanos ar citiem ģimenes locekļiem, kas nav noteikti 4. pantā, ja tie ir atkarīgi no bēgļa.

3. Ja bēglis ir nepilngadīgais bez pavadības, dalībvalstis:

- a) atļauj viņa/viņas pirmās pakāpes radnieku taisnā augšupējā līnijā ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, nepiemērojot nosacījumus, kas paredzēti 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā;
- b) var atļaut viņa/viņas likumīgā aizbildņa vai cita ģimenes locekļa ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, ja bēglim nav radnieku taisnā augšupējā līnijā vai ja šādus radniekus nevar atrast.”

12 Direktīvas 2003/86 11. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“1. Šis direktīvas 5. pants attiecas uz pieteikuma iesniegšanu un izskatīšanu saskaņā ar šā panta 2. punktu.

2. Ja bēglis nevar uzrādīt oficiālus dokumentārus pierādījumus par ģimenes attiecībām, dalībvalstis ņem vērā citus pierādījumus, kurus izvērtē saskaņā ar valsts tiesību aktiem par šādu attiecību esamību. Lēmumu par pieteikuma noraidīšanu nevar pamatot tikai ar šādu dokumentāru pierādījumu trūkumu.”

13 Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punktā ir noteikts:

“Atkāpjoties no 7. panta, dalībvalstis nepieprasa, lai bēglis un/vai ģimenes loceklis(-i) attiecībā uz pieteikumiem par 4. panta 1. punktā minētajiem ģimenes locekļiem iesniedz pierādījumus, ka bēglis izpilda 7. pantā noteiktās prasības.

Neskarot starptautiskās saistības, ja ģimenes atkalapvienošanās ir iespējama trešā valstī, ar kuru apgādniekam un/vai ģimenes locekļiem ir īpašas saites, dalībvalstis var pieprasīt pierādījumus, kas noteikti pirmajā daļā.

Dalībvalstis var pieprasīt, lai bēgļi ievērotu nosacījumus, ko paredz 7. panta 1. punkts, ja pieteikums par ģimenes atkalapvienošanu nav iesniegts trīs mēnešos pēc bēgļa statusa piešķiršanas.”

Direktīva 2011/95/ES

14 Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.) preambulas 18., 19. un 21. apsvērumu:

“(18) Īstenojot šo direktīvu, dalībvalstīm pirmkārt būtu jāņem vērā “bērna intereses” saskaņā ar ANO 1989. gada Konvenciju par bērna tiesībām. Izvērtējot bērna intereses, dalībvalstīm jo īpaši būtu pienācīgi jāņem vērā ģimenes vienotības princips, nepilngadīgās personas labklājība un sociālā attīstība, drošības un aizsardzības apsvērumi un paša nepilngadīgā uzskati, ja vien tas iespējams saskaņā ar viņa vecuma un brieduma pakāpi.

(19) Nepieciešams paplašināt ģimenes locekļu jēdzienu, ņemot vērā dažādus īpašos atkarības apstākļus, un īpašu uzmanību pievērst bērna interesēm.

[..]

(21) Bēgļa statusa atzīšana ir deklaratīvs akts.”

15 Direktīvas 2011/95 2. pantā ir noteikts:

“Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

d) “bēglis” ir trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras piederīgais šī persona ir, un nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kas, atrazdamies ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, to pašu iepriekš minēto iemeslu dēļ nevar vai šādu baiļu dēļ nevēlas tajā atgriezties, un uz kuru neattiecas 12. pants;

e) “bēgļa statuss” nozīmē, ka dalībvalsts atzīst trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku par bēgli;

[..].”

16 Direktīvas 2011/95 13. pantā “Bēgļa statusa piešķiršana” ir noteikts, ka “dalībvalstis piešķir bēgļa statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas tiek kvalificēts kā bēglis saskaņā ar II un III nodaļu”. Šīs nodaļas attiecas respektīvi uz starptautiskās aizsardzības pieteikumu novērtēšanu un nosacījumiem kvalificēšanai par bēgli”.

Direktīva 2013/32/ES

17 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.) preambulas 33. apsvērumā ir noteikts:

“Dalībvalstu galvenajam apsvērumam, piemērojot šo direktīvu, vajadzētu būt bērnu interesēm, saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (Harta) un Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989. gada Konvenciju par bērna tiesībām. Izvērtējot bērna intereses, dalībvalstīm jo īpaši būtu pienācīgi jāņem vērā nepilngadīga bērna labklājība un sociālā attīstība, tostarp viņa priekšvēsture.”

18 Direktīvas 2013/32 31. panta “Izskatīšanas procedūra” 7. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis var noteikt prioritātes starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanai saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas noteiktas II nodaļā, jo īpaši:

a) ja pieteikums šķiet pienācīgi pamatots;

b) ja pieteikuma iesniedzējs ir neaizsargāts [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīvas 2013/33/ES [(2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp.)] 22. panta nozīmē vai viņam ir nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas, jo īpaši nepilngadīgajiem bez pavadības.”

Nīderlandes tiesības

19 Saskaņā ar *Vreemdelingenwet 2000* (2000. gada Likums par ārvalstniekiem) 29. panta 2. punkta c) apakšpunktu termiņuzturēšanās atļauju saistībā ar patvērumu minētā likuma 28. panta izpratnē var piešķirt ārvalstnieka tēvam un mātei, ja ārvalstnieks ir nepilngadīgais bez pavadības Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkta izpratnē, ja attiecīgā ārvalstnieka ieceļošanas brīdī viņi ir bijuši

piederīgi viņa kodolģimenei un ir vai nu ieceļojuši Nīderlandē vienlaikus ar ārvalstnieku, vai nu ir pievienojušies viņam vēlāk trīs mēnešu laikā pēc tam, kad ārvalstniekam tika piešķirta termiņuzturēšanās atļauja minētā 28. panta izpratnē.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 20 *A* un *S* meita bez pavadības ieceļoja Nīderlandē, kamēr viņa vēl bija nepilngadīga. 2014. gada 26. februārī viņa iesniedza patvēruma pieteikumu. 2014. gada 2. jūnijā viņa kļuva pilngadīga.
- 21 Ar 2014. gada 21. oktobra lēmumu valsts sekretārs ieinteresētajai personai piešķīra termiņuzturēšanās atļauju saistībā ar patvērumu uz pieciem gadiem, kas bija spēkā no patvēruma pieteikuma iesniegšanas dienas.
- 22 2014. gada 23. decembrī organizācija *VluchtelingenWerk Midden-Nederland* iesniedza *A* un *S* meitas vārdā termiņuzturēšanās atļaujas pieteikumu viņas vecākiem, kā arī viņas trim nepilngadīgajiem brāļiem, lai panāktu ģimenes atkalapvienošanos.
- 23 Ar 2015. gada 27. maija lēmumu valsts sekretārs noraidīja šo pieteikumu, pamatojoties uz to, ka tā iesniegšanas brīdī *A* un *S* meita bija pilngadīga. Sūdzība, kas tika iesniegta par šo lēmumu, ar 2015. gada 13. augustā lēmumu tika atzīta par nepamatotu.
- 24 2015. gada 3. septembrī *A* un *S* par šo noraidījumu cēla prasību *rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa, Nīderlande).
- 25 Lai pamatotu savu prasību, *A* un *S* norādīja, ka no Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkta izriet, ka, lai noteiktu, vai personu var kvalificēt par “nepilngadīgo bez pavadības” šīs tiesību normas izpratnē, noteicošais ir datums, kurā šī persona ir ieradies attiecīgajā dalībvalstī. Savukārt valsts sekretārs uzskata, ka šajā ziņā noteicošais ir datums, kurā ticis iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos.
- 26 Iesniedzējtiesa norāda, ka *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) divos 2015. gada 23. novembra spriedumos nolēma, ka to, ka ārzemnieks ir sasniedzis pilngadību pēc ierašanās Nīderlandes teritorijā, var ņemt vērā, lai noteiktu, vai uz viņu attiecas Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkts.
- 27 Iesniedzējtiesa šajā ziņā uzskata, ka no Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkta izriet, ka nepilngadīgā bez pavadības statuss principā ir jāvērtē attiecībā uz brīdī, kad attiecīgā persona ierodas dalībvalsts teritorijā. Esot taisnība, ka šajā tiesību normā ir paredzēti divi izņēmumi no šī principa, proti, izņēmums attiecībā uz tādu nepilngadīgo, kurš sākotnēji ticis pavadīts, bet pēc tam palicis viens, un izņēmums attiecībā uz nepilngadīgo, kurš ierodoties bijis bez pavadības, bet par kuru pēc tam uzņēmies atbildību atbildīgais pieaugušais. Tomēr lietas apstākļi neietverot nevienu no šiem diviem izņēmumiem, un minētās tiesību normas teksts nekādi neapstiprinot ideju, ka ar to būtu atļauti citi izņēmumi no minētā principa.
- 28 Šādos apstākļos *rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:
- “Vai saistībā ar bēgļu ģimenes atkalapvienošanos ar “nepilngadīgo bez pavadības” Direktīvas [2003/86] 2. panta f) punkta izpratnē ir saprotams arī trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kas ir jaunāks par 18 gadiem, kas ieceļo dalībvalsts teritorijā bez pieaugušā, kurš par viņu ir atbildīgs saskaņā ar tiesību aktiem vai paražām, pavadības un kas:

– lūdz patvērumu,

- patvēruma procesa laikā kļūst 18 gadu vecs dalībvalsts teritorijā,
- iegūst patvērumu ar atpakaļejošu spēku līdz pieteikuma iesniegšanas datumam un
- pēc tam piesaka ģimenes atkalapvienošanos?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 29 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka par “nepilngadīgo” šīs tiesību normas izpratnē ir jākvalificē trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kurš ieceļošanas dalībvalsts teritorijā un patvēruma pieteikuma iesniegšanas šajā valstī brīdī ir jaunāks par 18 gadiem, bet kurš patvēruma procedūras laikā sasniedz pilngadības vecumu un kuram vēlāk tiek piešķirts patvērums ar atpakaļejošu spēku līdz viņa pieteikuma datumam.
- 30 A un S uzskata, ka atbildei uz šo jautājumu ir jābūt apstiprinošai, bet Nīderlandes un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija aizstāv pretējo tēzi. Precīzāk, Nīderlandes valdība norāda, ka dalībvalstīm ir jādefinē, kurš ir atbilstošais brīdis, lai noteiktu, vai bēglis ir uzskatāms par nepilngadīgo bez pavadības Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkta izpratnē. Turpretim Polijas valdība un Komisija uzskata, ka šo brīdi var noteikt, pamatojoties uz šo direktīvu. Komisija uzskata, ka šis brīdis ir pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas brīdis, bet atbilstoši Polijas valdības viedoklim runa ir par brīdi, kad tiek pieņemts lēmums par šo pieteikumu.
- 31 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2003/86 1. pantu tās mērķis ir paredzēt nosacījumus, ar kādiem tiek īstenotas trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstīs, piemītošās tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos.
- 32 Šajā ziņā no šīs direktīvas preambulas 8. apsvēruma izriet, ka ar to bēgļiem ir paredzēti labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai, jo viņu situācijai ir pievēršama īpaša uzmanība, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ viņi bija spiesti pamest savu valsti un kuru dēļ viņi nevar dzīvot parastu ģimenes dzīvi šajā valstī.
- 33 Viens no šiem labvēlīgākajiem nosacījumiem attiecas uz ģimenes atkalapvienošanos attiecībā uz bēgļa pirmās pakāpes radniekiem taisnā augšupējā līnijā.
- 34 Lai gan saskaņā ar Direktīvas 2003/86 4. panta 2. punkta a) apakšpunktu šādas atkalapvienošanās iespēja principā ir atstāta katras dalībvalsts rīcības brīvības ziņā un ir pakļauta tostarp nosacījumam, ka pirmās pakāpes radnieki taisnā augšupējā līnijā ir atkarīgi no apgādnieka un nesaņem pienācīgu ģimenes atbalstu izcelsmes valstī, šīs direktīvas 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā, atkāpjoties no šī principa, ir paredzētas nepilngadīgā bez pavadības tiesības uz šādu atkalapvienošanos, kas nav pakļautas nedz dalībvalstu rīcības brīvības īstenošanai, nedz arī šī 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 35 “Nepilngadīgā bez pavadības” jēdziens, kas Direktīvā 2003/86 ir izmantots tikai šī 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā, ir definēts šīs direktīvas 2. panta f) punktā.
- 36 Saskaņā ar pēdējo minēto tiesību normu ar “nepilngadīgiem bez pavadības” Direktīvas 2003/86 vajadzībām tiek saprasti “trešās valsts pilsoņi vai bezvalstnieki, kas ir jaunāki par astoņpadsmit gadiem, kuri ierodas dalībvalsts teritorijā un ko nepavada pieaugušais, kurš par tiem ir atbildīgs saskaņā ar tiesību aktiem vai paražām, un kamēr tos faktiski neuzrauga šāda persona, vai nepilngadīgie, kas ir palikuši bez pavadības pēc ieceļošanas dalībvalsts teritorijā”.
- 37 Tātad šajā tiesību normā ir paredzēti divi nosacījumi, tas ir, ka attiecīgajai personai ir jābūt “nepilngadīgai” un tai ir jābūt “bez pavadības”.

- 38 Lai gan saistībā ar šo otro nosacījumu minētajā tiesību normā ir paredzēta atsauce uz ieinteresētās personas ieceļošanas attiecīgās dalībvalsts teritorijā brīdi, tomēr no šīs pašas normas izriet, ka ir jāņem vērā arī vēlāki apstākļi, un tas tā ir divos gadījumos. Tātad nepilngadīgais, kas savas ieceļošanas brīdī ir bez pavadības un kas vēlāk nonāk tāda pieaugušā uzraudzībā, kurš par viņu ir atbildīgs saskaņā ar tiesību aktiem vai paražām, neatbilst šim otrajam nosacījumam, kamēr sākotnēji pavadībā esošs nepilngadīgais, kas ir vēlāk palicis bez pavadības, tiek uzskatīts par [nepilngadīgo] bez pavadības un tātad atbilst šim nosacījumam.
- 39 Saistībā ar pirmo no šiem diviem šī sprieduma 37. punktā minētajiem nosacījumiem, kurš ir vienīgais, kas tiek aplūkots pamatlietā, Direktīvas 2003/86 2. panta f) punktā ir tikai norādīts, ka ieinteresētajai personai ir jābūt “jaunākai par astoņpadsmit gadiem”, neprecizējot, kurā brīdī šim nosacījumam ir jābūt izpildītam.
- 40 Tomēr no šī pēdējā minētā apstākļa nekādi neizriet, ka katrai dalībvalstij būtu jālemj par brīdi, kuru tā vēlas izmantot, lai novērtētu, vai minētais nosacījums ir izpildīts.
- 41 Ir jāatgādina, ka gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa prasībām izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu tās saturu un piemērošanas jomu, visā Savienībā parasti ir interpretējama autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā it īpaši šīs tiesību normas kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi (spriedums, 2017. gada 26. jūlijs, *Ouhrami*, C-225/16, EU:C:2017:590, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka nedz Direktīvas 2003/86 2. panta f) punktā, nedz arī tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā nav ietverta atsauce uz valsts tiesībām vai dalībvalstīm, lai gan tas tā nav citu šīs direktīvas tiesību normu, tādu kā 5. panta 1. punkts un 11. panta 2. punkts, gadījumā, un tas liecina par to, ka, ja Savienības likumdevējs būtu vēlējis atstāt katras dalībvalsts rīcības brīvības ziņā lēmuma pieņemšanu par to, līdz kuram brīdim ieinteresētajai personai ir jābūt nepilngadīgai, lai tā varētu izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu ar saviem vecākiem, tas būtu paredzējis šādu atsauci arī šajā kontekstā.
- 43 Turpinot – Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā dalībvalstīm ir noteikts precīzs pozitīvs pienākums, kuram atbilst skaidri definētas tiesības. Šajā tiesību normā paredzētajā gadījumā tām ir pienākums atļaut ģimenes atkalapvienošanu attiecībā uz apgādnieka pirmās pakāpes radniekiem taisnā augšupējā līnijā un tām nav paredzēts īstenot rīcības brīvību.
- 44 Visbeidzot Direktīva 2003/86 ir ne tikai vispārīgā veidā vērsta uz mērķi veicināt ģimenes atkalapvienošanu un piešķirt aizsardzību trešo valstu pilsoņiem, tostarp nepilngadīgajiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, *O u.c.*, C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 69. punkts), bet tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts ir paredzēts tieši tam, lai nodrošinātu paaugstinātu aizsardzību tiem bēgļiem, kuriem ir nepilngadīgo bez pavadības statuss.
- 45 Šajos apstākļos, lai gan Direktīvā 2003/86 nav tieši noteikts, līdz kuram brīdim bēglim ir jābūt nepilngadīgam, lai viņš varētu izmantot tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā paredzētās tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu, tomēr no šīs tiesību normas mērķa un no tā, ka ar to dalībvalstīm nav atstātas nekādas manevrēšanas iespējas, kā arī no jebkādu norāžu uz valsts tiesībām šajā ziņā neesamības izriet, ka minētā brīža noteikšana nedrīkst tikt atstāta katras dalībvalsts novērtēšanas ziņā.
- 46 Vēl ir jāpiebilst, ka pamatlietā aplūkojamā situācija šajā jautājumā nav salīdzināma ar to, uz kuru norāda Nīderlandes valdība, saistībā ar kuru ir ticis pieņemts 2014. gada 17. jūlija spriedums *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:2092) un kura ir bijusi saistīta ar Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktu, kas paredz, ka, “lai nodrošinātu labāku integrāciju un nepieļautu piespiedu laulības, dalībvalstis var pieprasīt, lai apgādniekam un viņa/viņas laulātajam ir minimālais vecums un maksimāli 21 gadu vecs[, kas nedrīkst pārsniegt 21 gadu], pirms laulātais var pievienoties viņam/viņai”.

- 47 Atšķirībā no Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta tās 4. panta 5. punktam ir fakultatīvs raksturs un turklāt dalībvalstīm ar to ir tieši paredzētas manevrēšanas iespējas, lai noteiktu, kādu apgādnieka un tā laulātā minimālo vecumu tās attiecīgajā gadījumā vēlas paredzēt, lai sasniegtu likumā paredzēto mērķi nodrošināt labāku integrāciju un nepieļaut piespiedu laulības. Tātad atšķirības, kas izriet no tā, ka katra dalībvalsts var brīvi noteikt datumu, uz kuru iestādēm ir jāpamatojas, lai noteiktu, vai nosacījums attiecībā uz vecumu ir izpildīts, ir pilnībā saderīgas ar Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta raksturu un mērķi, pretēji tam, kā tas ir šīs direktīvas 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta gadījumā.
- 48 Runājot, precīzāk, par jautājumu, kāds galu galā ir tas brīdis, saistībā ar kuru ir jānovērtē bēgļa vecums, lai viņu varētu uzskatīt par nepilngadīgu un viņš tātad varētu izmantot Direktīvā 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā paredzētās tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, uz to ir jāatbild, ievērojot šīs direktīvas formulējumu, sistēmu un mērķi, ņemot vērā kontekstu, kurā tā iekļaujas, kā arī Savienības tiesību vispārējos principus.
- 49 Šajā ziņā no šī sprieduma 38. un 39. punkta izriet, ka nedz Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkta, nedz arī tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta formulējumi paši par sevi neļauj sniegt atbildi uz minēto jautājumu.
- 50 Runājot par Direktīva 2003/86 sistēmu, ir jānorāda, ka saskaņā ar tās 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu tā nav piemērojama, ja apgādnieks ir trešās valsts pilsonis, kas ir pieteicies bēgļa statusa saņemšanai, bet vēl nav pieņemts galīgais lēmums attiecībā uz viņa pieteikumu. Savukārt šīs direktīvas 9. panta 1. punktā ir precizēts, ka tās V nodaļa, kurā ietilpst tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts, attiecas uz bēgļu, kurus par tādiem ir atzinušas dalībvalstis, ģimenes atkalapvienošanos.
- 51 Lai gan patvēruma meklētāja iespēja iesniegt pieteikumu par ģimenes apvienošanos, pamatojoties uz Direktīvu 2003/86, tātad ir pakļauta nosacījumam, ka par viņa patvēruma pieteikumu jau ir pieņemts galīgais pozitīvais lēmums, tomēr ir jākonstatē, ka šo nosacījumu viegli izskaidro fakts, ka pirms šāda lēmuma pieņemšanas nav iespējams droši zināt, vai ieinteresētā persona atbilst nosacījumiem, lai tai tiktu atzīts bēgļa statuss, kas savukārt ir nosacījums tiesībām panākt ģimenes apvienošanos.
- 52 Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka bēgļa statuss ir jāpiešķir personai, kura atbilst Savienības tiesībās noteiktajām minimālajām prasībām. Atbilstoši Direktīvas 2011/95 13. pantam dalībvalstis piešķir bēgļa statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas atbilst prasībām atzīšanai par bēgli saskaņā ar šīs direktīvas II un III nodaļu, un tām šajā ziņā nav rīcības brīvības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 24. jūnijs, *H. T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, 63. punkts).
- 53 Direktīvas 2011/95 preambulas 21. apsvērumā turklāt ir precizēts, ka bēgļa statusa atzīšana ir deklaratīvs akts.
- 54 Tātad pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas atbilstoši Direktīvas 2011/95 II nodaļai ikvienam trešās valsts pilsonim vai bezvalstniekam, kas atbilst šīs direktīvas III nodaļā paredzētajiem materiāltiesiskajiem nosacījumiem, ir subjektīvas tiesības uz to, lai viņam tiktu atzīts bēgļa statuss, un tas tā ir pat pirms formāla lēmuma pieņemšanas šajā ziņā.
- 55 Šajos apstākļos, ja Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā paredzētās tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos tiktu padarītas atkarīgas no brīža, kad kompetentā valsts iestāde formāli pieņem lēmumu, atzīstot konkrētās personas bēgļa statusu, un tādējādi no ātrākas vai lēnākas starptautiskās aizsardzības pieteikuma apstrādes, ko veic šī iestāde, tas apdraudētu šīs tiesību normas lietderīgo iedarbību un būtu pretrunā ne vien šīs direktīvas mērķim, kas ir veicināt ģimenes atkalapvienošanos un šajā ziņā piešķirt īpašu aizsardzību bēgļiem, it īpaši nepilngadīgajiem bez pavadības, bet arī vienlīdzības un tiesiskās noteiktības principiem.

- 56 No šādas interpretācijas izrietētu, ka attiecībā uz diviem nepilngadīgiem vienāda vecuma bēgļiem bez pavadības, kas vienā un tajā pašā brīdī ir iesnieguši starptautiskās aizsardzības pieteikumu, saistībā ar tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos varētu tikt īstenota atšķirīga attieksme atkarībā no šo pieteikumu apstrādes ilguma, attiecībā uz kuru viņiem parasti nav nekādas ietekmes un kurš līdzās attiecīgo situāciju sarežģītībai var būt atkarīgs gan no kompetento iestāžu darba apjoma, gan arī no šo dalībvalstu politiskās izvēles attiecībā uz šīm iestādēm novirzīto personālu un prioritāri izskatāmajām lietām.
- 57 Turklāt, ņemot vērā, ka patvēruma procedūras ilgums var būt nozīmīgs un ka it īpaši starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju skaita būtiska pieauguma laikposmā Savienības tiesībās šajā ziņā paredzētie termiņi bieži tiek pārsniegti, ja tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos tiktu padarītas atkarīgas no brīža, kad šī procedūra ir pabeigta, tas varētu liegt bēgļi, kuri savu starptautiskās aizsardzības pieteikumu ir iesnieguši kā nepilngadīgie bez pavadības, būtiskai daļai izmantot šīs tiesības un liegt viņiem aizsardzību, kuru viņiem ir paredzēts piešķirt ar Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu.
- 58 Bez tam šāda interpretācija tā vietā, lai mudinātu valsts iestādes prioritāri izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kurus ir iesnieguši nepilngadīgie bez pavadības, lai ņemtu vērā viņu īpašo neaizsargātību, kas ir iespēja, kura pa šo laiku ir tieši paredzēta Direktīvas 2013/32 31. panta 7. punkta b) apakšpunktā, varētu izraisīt pretējās sekas, radot šķēršļus mērķim, uz kuru ir vērsta gan šī direktīva, gan arī Direktīva 2003/86 un Direktīva 2011/95, proti, nodrošināt, lai dalībvalstu galvenais apsvērums, piemērojot šīs direktīvas, saskaņā ar Pamattiesību hartas 24. panta 2. punktu patiešām būtu bērnu intereses.
- 59 Turklāt minētās interpretācijas rezultātā nepilngadīgajam bez pavadības, kas ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, būtu absolūti neparedzami, vai viņš varēs izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar saviem vecākiem, un tas varētu negatīvi ietekmēt tiesisko noteiktību.
- 60 Pretēji minētajam, atsaukšanās uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas datumu kā uz to, kas ir izmantojams, lai novērtētu bēgļa vecumu Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta piemērošanas vajadzībām, ļauj nodrošināt vienlīdzīgu un paredzamu attieksmi pret visiem pieteikuma iesniedzējiem, kuri hronoloģiski atrodas tādā pašā situācijā, nodrošinot, ka pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos apmierināšana principā ir atkarīga no apstākļiem, kas ir saistīti ar pieteicēju, nevis no apstākļiem, kas ir saistīti ar administrāciju, tādiem kā starptautiskās aizsardzības pieteikuma vai pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos izskatīšanas ilgums (pēc analogijas skat. spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, *Noorzia*, C-338/13, EU:C:2014:2092, 17. punkts).
- 61 Protams, kā ir norādījusi Nīderlandes valdība un Komisija, ciktāl situācija, ja bēglis, kuram sava pieteikuma iesniegšanas brīdī ir bijis nepilngadīgā bez pavadības statuss, bet kurš procedūras laikā ir kļuvis pilngadīgs, varētu bez jebkāda laika ierobežojuma izmantot Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu, lai panāktu ģimenes atkalapvienošanos, būtu nesaderīga ar šīs tiesību normas mērķi, viņa pieteikumam attiecībā uz šo ģimenes atkalapvienošanos ir jābūt iesniegtam saprātīgā laikā. Lai noteiktu šādu saprātīgu laiku, indikatīva nozīme ir Savienības likumdevēja šīs direktīvas 12. panta 1. punkta trešās daļas līdzīgajā kontekstā izmantotajam risinājumam, no kā izriet, ka ir uzskatāms, ka šādā situācijā pieteikumam par ģimenes atkalapvienošanos, kas ir balstīts uz šīs direktīvas 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu, principā ir jābūt iesniegtam trīs mēnešu laikā no dienas, kad attiecīgajam nepilngadīgajam ir atzīts bēgļa statuss.
- 62 Runājot par citiem datumiem, kas šajā tiesvedībā ir tikuši piedāvāti, lai novērtētu, vai bēglis var tikt uzskatīts par nepilngadīgu, ir jākonstatē, pirmkārt, ka iecelošanas dalībvalsts teritorijā datumu principā nevar uzskatīt par šajā ziņā noteicošu, jo starp Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā paredzētajām tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos un bēgļa statusu, kura atzīšana ir atkarīga no ieinteresētās personas starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas, pastāv ciešā saikne.

- 63 Otrkārt, saistībā ar pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanas iesniegšanas datumu un lēmuma par šo pieteikumu pieņemšanas datumu ir pietiekami atgādināt, ka it īpaši no šī sprieduma 55. punkta izriet, ka Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktā paredzētās tiesības uz ģimenes atkalapvienošanas nevar būt atkarīgas no brīža, kad kompetentā valsts iestāde formāli pieņem lēmumu, atzīstot apgādnieka bēgļa statusu. Tomēr, ja viens no šiem datumiem tiktu atzīts par noteicošu, tieši tas arī notiktu, jo, kā ir norādīts šī sprieduma 50. un 51. punktā, apgādnieks var iesniegt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanas tikai pēc lēmuma, ar kuru viņam ir atzīts bēgļa statuss, pieņemšanas.
- 64 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2003/86 2. panta f) punkts, lasot kopsakarā ar tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka par “nepilngadīgo” šīs tiesību normas izpratnē ir jākvalificē trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kurš savas ieceļošanas dalībvalsts teritorijā un sava patvēruma pieteikuma iesniegšanas šajā valstī brīdī bija jaunāks par 18 gadiem, bet kurš patvēruma procedūras laikā sasniedz pilngadības vecumu un kuram vēlāk tiek atzīts bēgļa statuss.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 65 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanas 2. panta f) punkts, lasot kopsakarā ar tās 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka par “nepilngadīgo” šīs tiesību normas izpratnē ir jākvalificē trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kurš savas ieceļošanas dalībvalsts teritorijā un sava patvēruma pieteikuma iesniegšanas šajā valstī brīdī bija jaunāks par 18 gadiem, bet kurš patvēruma procedūras laikā sasniedz pilngadības vecumu un kuram vēlāk tiek atzīts bēgļa statuss.

[Paraksti]